

Länsi-Uudenmaan

Tietoyhteiskuntastrategia 2018

Ohjausryhmä:

Hannu Nummela pj , Liikelaitoskuntayhtymä Puhti
Thomas Karlsson, Raasepori
Risto Pakarinen, Kirkkonummi
Kari Torikka, Lohja

Työryhmä:

Kristian Lindholm, Puhti
Lea Blomberg, Kirkkonummi
Markku Heinonen, Siuntio
Carl-Johan Backman, Inkoo
Thomas Kalander, Raasepori
Pertti Kiiski, Hanko
Pasi Perämäki, Lohja
Olli Hatanpää, Uudenmaan liitto

SISÄLLYSLUETTELO

[Yleinen tietoyhteiskuntakehitys](#)

[Mitä on ubiikkiyhteiskunta?](#)

2

4

<u>Mitä tietoyhteiskunta sitten on?</u>	4
<u>Sisältöstrategiaa</u>	5
<u>Länsi-Uudenmaan asukkaat ja yhteisöt tietoyhteiskunnassa</u>	6
<u>Asukkaiden e-palvelut tietoyhteiskunnassa</u>	7
<u>Matkailija näkökulma tietoyhteiskunnassa</u>	7
<u>Oppiminen tietoyhteiskunnassa</u>	8
<u>Sosiaalinen media ja kansalaisyhteiskunta näkökulma</u>	9
<u>Yritys näkökulma</u>	10
<u>Tietotekninen näkökulma</u>	11
<u>Tietoyhteiskunnan tilanne läntisellä Uudellamaalla</u>	12
<u>Kuntien ict-toiminta Länsi-Uudenmaan alueella</u>	12
<u>Länsi-Uudenmaan maakuntaverkko 2018</u>	13
<u>Länsi-Uudenmaan verkkopalvelukyselyn tulokset</u>	15
<u>Länsi-Uudenmaan ikäihmisten verkkopalvelukyselyn tulokset Case Lohja</u>	16
<u>Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia (Laurea ammattikorkeakoulu lopputyö)</u>	16
<u>Länsi-Uudenmaan alueen yritysten tietoyhteisvalmiuksien nykytilanne</u>	16
<u>Tietoyhteiskuntastrategia läntisellä Uudellamaalla</u>	16
<u>Tietoyhteiskunnan visio Länsi-Uudenmaan seudulla v. 2025</u>	17
<u>Tietoyhteiskunnan kehittäminen ja rakentaminen läntisellä Uudellamaalla</u>	17
<u>Tavoite 1: Tietoyhteiskunnan rakentaminen</u>	18
<u>Tavoite 2: Seutukunnan e-palveluiden ja yritysverkostojen vahvistaminen</u>	18
<u>Tavoite 3: Kuntademokratian varmistaminen</u>	19
<u>Tavoite 4: Turvallisuus tietoyhteiskunnassa</u>	19
<u>Julkisen sektorin palveluiden kehittäminen</u>	20
<u>Tavoite 1: Kustannustehokkaiden tietojärjestelmäratkaisujen aikaansaaminen</u>	20
<u>Tavoite 2: Seutuportaali www.lansi.fi</u>	21
<u>Tavoite 3: Hyvinvointipalvelut</u>	22
<u>TIETOYHTEISKUNTASTRATEGIAN KÄRKIHANKKEET</u>	22
<u>Lyhyen tähtäyksen toimenpiteet tietoyhteiskunnan toteuttamisessa</u>	23
<u>Pitkän tähtäyksen toimenpiteet</u>	25
<u>Johtopäätökset</u>	25
Liite 1	Länsi-Uudenmaan verkkopalvelujen kehittämiskysely (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)
Liite 2	Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia (opinnäytetyö) (Tietoverkkotyöryhmä/ Laurea ammattikorkeakoulu)
Liite 3	Länsi.fi RoadMap suunnitelma (Novago / seutuviestintätyöryhmä)
Liite 4	Länsi-Uudenmaan ydinsovellukset ja Tiera järjestelmäkartta (Tietoverkkotyöryhmä/Tiera)
Liite 5	Läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen selvitys ja tulokset (opinnäytetyö) (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)
Liite 6	Ikäihmisen kehittämässä Lohjan palvelutarjontaa (opinnäytetyö) (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)

Yleinen tietoyhteiskuntakehitys

*Suomen tietoyhteiskunnassa on viime vuosina ollut voimakas kehitysvaihe. Suomen tilastokeskuksen mukaan vuodet 1996 - 2002 ovat olleet se vaihe Suomen historiassa, jolloin suomalaiset laajalti ”muuttivat” tietoyhteiskuntaan. Kymmenen vuotta sitten tietoyhteiskunnan päätehtävänä oli vahvistaa yritysten kilpailukykyä. Tänä päivänä tietoyhteiskunnan palvelut tukevat työntekoa, oppimista, asumista, terveyttä ja vapaa-aikaa. Tietoyhteiskunnasta on tullut osa kaikkien kansalaisten elämisen arkea. /
ote Uudenmaan liiton Arjen tietoyhteiskunta /*

Nykyistä yhteiskuntaamme kutsutaan usein tietoyhteiskunnaksi, jossa asiointi ja tekeminen siirtyvät yhä enempi tietokoneiden ja varsinkin tietoverkkojen avulla tehtäviksi. Mitä sitten ovat nämä tietoverkot? Teknisesti nähtynä ne ovat esim. kuntien lähi- ja alueverkkojen yhteenliittymiä. Toiminnallisesti nähtynä tietoverkot ovat ympäristöjä, joissa tietoa voidaan välittää ja/tai hakea esim. kunnan palvelutoiminnan tarpeisiin. Edellä sanottu kuvaus verkottuneesta tietoyhteiskunnasta oli puhtaasti tekninen kuvaus. Teknologisesta näkökulmasta huolimatta yhtä hyvin voitaisiin puhua siitä käynnissä olevasta laajasta ja kaikkia elämänalueita koskettavasta myllerryksestä, jonka seurauksena ihmisten ja heidän rakentamiensa tietojärjestelmien toiminnot kytkeytyvät toisiinsa yhä hienojakoisemmiksi ja monimuotoisemmiksi vuorovaikutusverkostoiksi. /Alue- ja paikallisvetoiseen tietoyhteiskuntaan mukaillen, Kuntaliitto/

Tietoyhteiskunta on kehittynyt huomattavan nopeasti ja nykyinen suuntaus on kasvamassa. Esimerkiksi kunnan tietohallinto ja -palvelut ovat nyt siirtymävaiheessa, jossa itse ”tieto” on oleellista. Aikaisemmin painopiste on ollut tekniikassa, laitteissa ja verkoissa. Nämä komponentit ovat nyt muodostumassa ns. normaaliksi toiminnaksi, joihin ei enää liity mitään mystiikkaa.

Tietoyhteiskunta voidaan määritellä lukuisin eri tavoin. Yleisimmin tietoyhteiskunnalla tarkoitetaan sitä, että suuri osa ihmisistä työskentelee immateriaalisen tuotteen, tiedon parissa. Sitä luodaan, välitetään, muokataan, tulkitaan ja jalostetaan tietokoneiden ja tietoverkkojen välityksellä. Vaikka tietoyhteiskunta on jo tässä ja nyt on se myös tulevaisuutta. **Maamme selviytymisstrategian yksi kulmakivi on määrätietoinen tie kohti tietoyhteiskuntaa.** Kilpajuoksu tietoyhteiskuntaan on kansainvälinen mitteli.

Ajatus lähti liikkeelle Yhdysvalloista ja on levinnyt läpi maapallon. Kaikilla teollisuusmailla ja merkittävillä kansainvälisillä järjestöillä on omat ohjelmansa. Tietoyhteiskunnan kehittymisen nopeutta ja merkitystä osoittaa ohessa oleva kuva, jossa aikaisempien kehitysvaiheiden normaalijakaumia vastaa tulevaisuuden käyrät, jotka ovat eksponentiaalisia.

Suomessa tietoyhteiskunnan kehittäminen on osa hallitusohjelmaa. Suomen hallitus julkisti 26.9.2006 tietoyhteiskuntastrategian vuosille 2007 - 2015. Keskeiseksi kysymykseksi on noussut yhteiskunnan uudistumistarve. Siihen on meitä pakottamassa

yhä tiiviimpi integroituminen maailmantalouteen, työttömyyden ja valtionvelan kasvun hallinta sekä ikääntyminen. Suomen on menestyttävä avoimessa maailmantaloudessa ja sekä työllisyyden että yrittäjyyden edellytyksiä on pystyttävä lisäämään. Julkinen sektori pyrkii palvelu- ja kilpailukyvyyn kehittämiseen budjettiniukkuuden oloissa.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia 2018 on laadittu ohjaamaan kuntien tietoyhteiskunnan rakentamista. Nyt laadittu strategia (vaihe I) ei pyri olemaan valmis kaiken kattava malli, vaan enemmän ajatuksia herättävä ja tietoyhteiskuntastrategia ideaa levittävä. Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia hankkeen ensimmäinen vaihe päättyy 31.12.2012. Uudenmaan liitto on rahoittanut hanketta ja hankkeen tavoitteena on ollut luoda yhdenmukaisia toimintamalleja Länsi-Uudenmaan kuntien välille. Tietoyhteiskunnan rakentaminen on ollut hidasta johtuen kuntien palveluprosessien kankeudesta ja tietoteknisestä valmiuksista tuottaa e-palveluita.

Vuosien 2013-2018 aikana tulee kuntakenttä muuttumaan erilaisten palvelurakennemuutoksien myötä. Samanaikaisesti kuntien tietojärjestelmät tulevat muuttumaan rajusti. Kuntien nykyinen tietojärjestelmäympäristö vanhenee ja kuntien on pakosta uusittava niitä. Tässä muutostilanteessa voidaan tehostaa kuntien e-palveluiden rakentamista. Tulee huomioida, että e-palvelut eivät ole vain tietojärjestelmiä, vaan myös kuntien palveluprosesseja. Kuntien eläköityminen pakottaa kunnat uusimaan palveluprosessejaan ja näin ollen tämä yksinään tehostaa toimintoja ja palveluita.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia vaiheessa II tullaan kuntien välistä tietoteknistä yhteistyötä lisäämään ja tietojärjestelmiä hankkimaan yhteisesti. Tietoyhteiskuntastrategian vaihe II tulee kestäämään 2013- 2018. Vaiheessa II tullaan toteuttamaan ylikunnallisia tietojärjestelmähankeita. Eräänä suurimpana tietojärjestelmähankeena toteutetaan 2014-2016 kuntien sosiaali- ja terveystoimien tietojärjestelmä uudistaminen. Rakentamisvaiheen työtä helpottaa vuonna 2011 perustettu Kuntien Tiera Oy, jonka tehtävänä on koordinoita kuntien tietohallintoa ja –tekniikkaratkaisuja.

Mitä on ubiikkiyhteiskunta?

Tietoyhteiskunnan seuraavasta vaiheesta on viime aikoina esiintynyt usein ilmaus ubiikkiyhteiskunta (engl. *Ubiquitous computing*) suomeksi ”Jokapaikan tietotekniikka”. Ilmiöllä tarkoitetaan yhteiskuntaa, jossa palvelut ovat kaikkialla ja kaikissa tilanteissa käytettävissä. Puhutaan sulautetusta tietotekniikasta. Toisin sanoen on huomaamattomasti toimivaa ja ympäristöönsä sulautuvaa kaikkialla olevaa tietotekniikkaa. Se ei häiritse käyttäjiänsä eikä keskeytä hänen muuta toimintaansa. Se toimii ihmisten ja yritysten arkitoimissa kaikkialla ja koko ajan. Arjen esineet ja koneet viestivät langattomasti keskenään sekä säätelevät toimintaansa itsenäisesti.

Tulevaisuudessa pesukone saattaisi säätää itse itsensä pyykin laadun ja likaisuuden mukaan. Tai terveystieteiden pääte saattaisi tietää onko kotona asuva vanhus ottanut

iltalääkkeensä. Tai lentokoneen moottori saattaisi tilata varaosan itseensä seuraavalle lentokentälle. /Nettikolumni, Kunnallisanalan kehittämissäatiö /

Kännykät, tabletit ja tietokoneet ovat jo luoneet aina avoinna olevan todellisuuden. Arjen tietoyhteiskunta hiipii elämäämme, kun halpeneva tekniikka tunkeutuu kaikkialle. Tässä ubiikkiyhteiskunnaksi kutsutussa maailmassa kukaan ei elä eikä kuole ilman tieto- ja viestintätekniikkaa.

Mitä tietoyhteiskunta sitten on?

Tietoyhteiskunnasta on tulossa jokaisen ihmisen arkea. Eikä vain ihmisen: koneisiin ja tavaroihinkin istutetaan keinoälyä ja kyky viestiä. Vanha slogan 'connecting people' muuttuu muotoon 'connecting everything', kun esim. tavara kertoo tarinansa kaupan hyllyltä kännykkäämme.

Kehitystä kannattaa edistää, koska se helpottaa elämää. Tulevaisuudessa julkiselta hallinnolta odotetaan yhä enemmän tuottavuutta ja tähän vaatimukseen tulisi vastata tietotekniikalla. Toisaalta uudessa maailmassa on riskejä. Siitä voi syntyä ihmiselle luotaantyöntävä paikka, jos kansalainen ei voi perustellusti luottaa, että hänen yksityisyyttään ja oikeuksiaan kunnioitetaan ja että hänen perusturvallisuutensa säilyy.

Teknologinen kehitys luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia parantaa kansalaisten arkea ja työn tuottavuutta. Se tarjoaa myös lukuisia uusia sovellusalueita ja palvelumahdollisuuksia elinkeinoelämälle ja julkiselle sektorille. Uudet toimintatavat parantavat yritysten ja julkisen sektorin tuottavuutta, tehokkuutta ja kilpailukykyä sekä avaavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja hyödyntäminen lisäävät ihmisten välistä tasa-arvoa, sosiaalisia kontakteja ja osallisuutta sekä helpottavat tiedon ja palveluiden saatavuutta. Sen vuoksi tieto- ja viestintäteknologian hyväksikäyttöä on syytä yhteiskunnallisista ja konkreettisista toimin edistää. / Arjen tietoyhteiskunnan toimintaohjelman 2008-2011, Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta/

Sisältöstrategiaa

Tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämisestä saatavan hyödyn suuruus riippuu siitä kuinka sitä hyödynnetään. Pelkkä tietoliikenneyhteyksien parantaminen ratkaisee kyllä monia ongelmia purkamalla olemassa olevia paineita, mutta ei vielä takaa investointien kannattavuutta. Jotta tilanteesta saadaan irti mahdollisimman suuri hyöty, täytyy miettiä mahdollistaako lisäkapasiteetti tai muut parantuneet tekniset edellytykset joidenkin prosessien toteuttamisen aiempaa paremmin. Esimerkiksi kunnallisessa palvelutuotannossa saavutettavia etuja voisi olla palveluprosessien suoraviivaistuminen ja siitä seuraavat parantunut kustannustehokkuus ja parempi asiakastyytyväisyys.

Sisältöstrategia, jolla tässä tarkoitetaan myös sähköisten palveluiden tuottamista, on siis tärkeä osa paikallista tietoyhteiskuntaa. Itse sisältö voi syntyä kuntien, eri kehityshankkeitten, yritysten, yksittäisten ihmisten tai muiden toimijoiden toimesta.

Tärkeintä on tiedostaa strategisesti tärkeät sisällöntuotannon alueet ja keskittää resurssit niiden kehittämiseen ja tukemiseen. Sisältöstrategian avainalueiksi on yleisesti tunnistettu alueellinen sisältötuotanto, sähköinen asiointi, teledemokratia, hyvinvointipalvelut sekä koulutus- ja sivistyspalvelut.

Länsi-Uudenmaan kuntien tietoyhteiskunnan sisältöstrategia on suuntaviivojen määrittämistä. Kuntien tulee tietoyhteiskuntastrategian toisessa vaiheessa luoda huomattavasti tarkemmat suunnitelmat tietoyhteiskunnan palveluihin. Nykyisin kuntien tietoyhteiskuntapalveluiden sisältö on hajallaan ja niitä kehitetään yksittäistomintoina.

Tietoyhteiskuntastrategian vaiheessa II on tavoitteena määrittää kunnille yhteisiä e-palveluita ja niiden tuottamistapoja. Tätä työtä helpottaa mm. läntiselle Uudellemaalle perustettava Tieran toimipiste, jonka tehtävänä on kehittää tietotekniikan tuottamistapoja.

Länsi-Uudenmaan asukkaat ja yhteisöt tietoyhteiskunnassa

Tietoyhteiskunnan saavutettavuus voidaan käsittää monella eri tavalla. Yksi tapa lähestyä asiaa on tietoyhteiskuntatoimijan henkilökohtaiset resurssit. Onko yksittäisellä kansalaisella taloudellisia edellytyksiä hankkia tieto- ja viestintäteknisiä laitteita tai mitkä ovat hänen mahdollisuutensa käyttää erilaisia palveluja, esimerkiksi sähköpostia ja Internetiä? Kuhunkin erityisryhmään liittyy omat käyttäjälähtöiset seikat, jotka tulee ottaa huomioon. Näitä ovat edellytykset aistien, liikuntakyvyn, kielellisten valmiuksien sekä muiden fyysisten ja psyykkisten seikkojen suhteen. / Pohjois-Savon tietoyhteiskuntastrategiaa mukaillen/

Internet ja sen palvelut, matkapuhelimet tai ns. älypuhelimet, tabletit, nopeat mobiiliverkot ovat yleistyneet nopeasti 5-10 vuoden aikana. Vanhemmille ihmisille sekä Internet että matkapuhelimen käyttö voivat olla vielä vieraita, mutta tällä saralla on alkanut tapahtumaan muutosta. Lohjalla tehtiin tietoyhteiskuntastrategian laatimisen aikana tutkimus, missä ikäihmisiä haastateltiin tietoyhteiskuntavalmiuksista ja tarpeista. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa lohjalaisilta ikäihmisiltä siitä, millaisia palveluita he haluaisivat ikäihmisten palvelutorille, konkreettisesti Lohjan asiakaspalvelukeskukseen, sekä myös sähköiselle palvelutorille internetiin. Tutkimuksen tuloksena oli, että ikäihmiset haluavat, että heille suunnatut palvelut ovat helposti löydettävissä. Sekä sähköisestä että konkreettisesta palvelutorista tulisi tiedottaa kohderyhmää, sillä nyt niiden olemassaolosta ei juurikaan tiedetä. Ikäihmiset toivovat, että heille järjestettäisiin enemmän ohjelmaa, ja näistä tulisi tiedottaa selkeästi ja näkyvästi. Myös esimerkiksi KELA:an ja terveystietopalveluihin liittyvissä asioissa voisi kunta tarjota apua ikäihmisille.

Laajakaistapalvelujen saatavuuden turvaaminen tulee taata kaikille alueen ja maakunnan asukkaille. Perusliittymien (1Mb/s) tarjoamista kaikille on pidetty tasa-arvokysymyksenä. Tästä syystä mm. valtiovallan toimesta on käynnistetty Laajakaistahanke 2015, jolla pyritään takaamaan minimiyhteysnopeudet. Kaikilla kansalaisilla pitää olla jo nyt mahdollisuus asioida vähintään perusliittymänopeudella. Vaikka tätä näkökulmaa voidaan pitää oikeutettuna, se on kuitenkin liian suppea ja lyhytjänteinen. Se ei vastaa niitä

kehitystrendejä, jotka ovat jo näkyvissä Suomessa ja muissa teollisuusmaissa. Esim. koulutusohjelmien, videoyhteyksien tai peruskoulun opetusmateriaalin käyttö kotioloissa, digi/internet TV-ohjelmien sekä oheispalvelujen toimittaminen internetin kautta kotitalouksiin ei enää onnistu tuolla <1 Mb/s. Tavoitteena tulisi olla vähintään >10-20 Mb/s liittymien saatavuus. / Pohjois-Savon tietoyhteiskuntastrategiaa mukailen/

Tavoitteena tulee olla myös luoda asiakkaille alueellisia ja paikallisia avoimia sähköisiä palvelukokonaisuuksia keskitetysti tarjoava palveluverkko niin, että asiakas löytää tarvitsemansa sähköiset viranomaispalvelut helposti yhdestä paikasta. Yhteistyötä esim. suomi.fi ja muiden valtakunnallisten teemaportaalien kanssa tulee tiivistään. Tavoitteeseen liittyy myös riittävät ja laajasti saatavilla olevat kansalaisnettipäätteet henkilöryhmille, joilla ei ole omaa mahdollisuutta päästä esim. internettiin. Kirjastoista on kehittynyt kaikille avoimen käyttöympäristön tarjoajia, joissa asiakkaille tarjotaan sekä laitteita että opastusta ja neuvontaa. Niiden roolia ja osaamista tässä tehtävässä tulee kehittää

Maakunnallisessa tietoverkkohankkeessa edistetään maakunnallisen yhteistyön ja sähköisten palvelujen palvelustrategian muodostumista. Neljän hankkeeseen osallistuvalla alueella (Kirkkonummi, Raasepori, Lohjan seutu ja Vihdin seutu) olisi vuoden 2015 alusta yhteinen tietoverkko ja yhteisiä tietoteknisiä infrastruktuuriratkaisuja sekä yhteinen toimija julkishallinnon sähköisten verkkopalvelujen ylläpitäjänä ja kehittäjänä.

Maakunnan julkishallinnon palveluihin voidaan esim. luoda virtuaalisia yhteispalvelukeskuksia tai CallCenter pisteitä, jonne kansalainen voi puhelimitse tai sähköisesti esittää palvelu- / asiointipyynnön. Nämä palvelupyynnöt ohjautuvat/ohjataan yhteispalvelukeskuksesta toimivaltaiselle alueelle sähköisesti.

Asukkaiden e-palvelut tietoyhteiskunnassa

Tietoyhteiskunnan vaiheessa II kuntapalveluista laaditaan hallinnoitain sähköisten palvelujen **tarvelistat** niin yleishallintoon, peruspalveluihin (sosiaali-, terveys- ja sivistyspalvelut) sekä teknisiin palveluihin kuin muihinkin kuntapalveluihin. Sähköisten palvelujen luominen edellyttää palvelu- ja toimintaprosessien kuvausta. Näiden palvelukartoituksen perusteella jokaisella hallinnonalalla valitaan toteuttavaksi vähintään 1-2 sähköistä palvelua. Näillä sähköisillä palvelukokonaisuuksilla ns. palvelukoreilla on tarkoitus turvata kuntien tärkeimpien palveluiden tuotantokyky muuttuvassa ympäristössä.

Esimerkiksi Kuntien Tiera määrittelee alustavan luonnoksen mukaan e-palvelut seuraavasti:

Sähköinen asiointi: on palvelujen käyttämistä tieto- ja viestintätekniiikan avulla. (synonyymeja ovat esim. eAsiointi, Verkkoasiointi)

Sähköisen asiointipalvelu: tarkoittaa yksittäistä sähköisesti toteutettua palvelua tai laajempaa palvelukokonaisuutta. Palvelu tai palvelukokonaisuus on saatavilla ajasta, paikasta ja teknologia riippumattomasti ja jonka asiakas voi halutessaan itse toteuttaa.

Palvelu voi tapahtua yksisuuntaisesti tai vuorovaikutteisesti. Palvelu voi koostua kuntalaisen ja palvelun tuottajan välisistä prosesseista tai palvelun tuottajan sisäisistä prosesseista. Palvelun asiakkaana voi olla kuntalainen, kunnan ulkopuolinen toimija tai kunnan sisäinen asiakas.

Matkailija näkökulma tietoyhteiskunnassa

Matkailussa käytetään erilaisia yritysten ja julkisten tuottajien tuottamia kulttuuripalveluja, esimerkkinä museot ja matkailuinformaation jakelijat ja tuottajat. Tieto- ja viestintätekniikan avulla voidaan auttaa matkailijaa perehtymään alueen matkailutarjontaan. Internetin kautta voi tutustua esimerkiksi kulttuuritapahtumiin ja ostaa lipun etukäteen. Lisäarvon tuottaminen eri palveluihin tapahtuu jo nyt esimerkiksi paikantavilla mobiilipalveluilla. Tulevaisuudessa matkailija luvan annettuaan voisi saada luontopolulla teksti- tai multimediaviestin puhelimeensa, jossa kerrottaisiin kohteesta lisätietoja tai annettaisiin ajantasaista informaatiota vaikkapa luontopolun päässä olevan kahvion aukioloajoista.

Kulttuuri- ja matkailutoimijat, olkoon ne sitten yrityksiä, yhdistyksiä tai yksittäisiä taiteilijoita ovat kaikki suhteellisen pieniä toimijoita. Näiden toimijoiden kohdalla mahdollisimman monipuolinen ja monitahoiseen osaamiseen liittyvä verkostoituminen on ensiarvoisen tärkeää. Se on tärkeää myös siksi, että monesti alueen tahtotilan voimakkuus näkyy erilaisten verkostojen toimivuutena. Toisaalta tällaiset verkostot ovat monella tapaa hyvin vahvoja muutostilanteissa. Olennaista niissä on myös miettiä ansaintalogiikka kunkin toimijan kohdalla, mutta aina lähtökohtaisesti muistaa ja luottaa siihen, että yhdessä ollaan vahvempia.

Käytännölliset hyödyt vaikkapa matkailuyrittäjien kohdalla liittyy siihen, että kukin matkailualan yrittäjä aina kahvilan pitäjistä, huoltoasemayrittäjään voi keskittyä omaan osaamiseensa, mutta markkinoinnin kannalta voidaan tarjota kokonaisia paketteja. Yksi matkailun ja tietoyhteiskunnan rajapinnan sovellus voisi olla lähes reaaliajassa muuttuva matkailutuote jota täydentäisi paikkatietoon, paikannukseen ja mobiililaitteiden kautta tuleva matkailuinformaatio joka toki voisi palvella myös paikallisia asukkaita. Luotaisiin eräänlainen kaksikulotteinen tarkastelu matkailulle, jossa toisena olisi fyysinen matkailukokemus ja toisesta olisi tietoyhteiskunnan välineiden tuottama matkailuelämys.
/ Pohjois-Savon tietoyhteiskuntastrategiaa mukaillen/

Tietoyhteiskunnassa matkailu voisi olla mm.:

- Kulttuurimatkailua, seutujen alueellinen kulttuuritoiminta tietoverkkoihin esim. [www.länsi.fi:in](http://www.länsi.fi/in) kautta
- Läntisen Uudenmaan kattava osoitehakumahdollisuus
- Teemamatkailupakettien luonti verkkoon varattavaksi (yksi varaus useampaan matkailupalveluun ja esim. yöpymiseen)
- Tietoverkossa yhteistyön lisääminen esim. majoituspalveluita tarjoavien kanssa
- Museokokoelmat ja palvelut yhdeksi tietovarannoksi
- Alueen joukkoliikenteen aikataulu-, reitti- ja lippupalveluita verkkopalveluita

Oppiminen tietoyhteiskunnassa

Tietointensiivisessä yhteiskunnassa oppimisen keskeinen tavoite on, että kansalaiset sekä lapsina, nuorina, aikuisina että vanhuksina osaavat kommunikoida monipuolisesti ikäkaudelleen ja itselleen sopivalla tavalla. He osaavat sekä vastaanottajina että tuottajina ja tekijöinä käyttää kaikkia niitä viestintävälineitä, joihin nykyinen tietoteknologia suo mahdollisuuden. Tavoitteena on, että kansalaiset osaavat käyttää tekniikkaa ja teknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla sopivissa yhteyksissään tilannekohtaisesti vaihdellen.

Oppiminen Länsi-Uudenmaan kuntien tietoyhteiskunnassa on nykyisin lähinnä teknistä tarkastelua. Osalla kunnista on eräänlaiset oppimisen TVT-strategiat (tieto- ja viestintä), mutta niiden sisältö on vielä määrittämässä. Esimerkiksi Lohjalla on alkanut vuonna 2012 TVT-hanke, jossa kahdessa mallikoulussa etsitään tulevaisuuden oppimista ja opettajan roolia. Hankkeelle on myönnetty Opetushallituksen tukea.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian vaiheessa II määritetään oppimiselle oma tavoitetila, jota tietotekniikalla aletaan toteuttamaan. Kuntien oppimisympäristöt ja niiden tekniikat ovat hyvin pitkälti varsin perinteisiä. Opetustoimelle on tuotettu atk-luokkia perinteisillä PC- työasemilla ja opettajat kouluttavat ns. niiden käyttöä tai tiedon hakua Internetistä. Opettaminen on nykyisin muuttumassa ja perinteinen rooli opettajasta opettamassa ja oppilaan passiivisena kuulijana on katoamassa. Opettaminen muuttuu yhä enemmän aktiiviseksi toiminnaksi. Tässä toimintaympäristössä kuntien nykyinen tietotekninen toimintaympäristö jää ns. vanhanmalliseksi, eikä se enää tue opettamista.

Aktiivinen panostaminen korkeatasoiseen tietotekniseen koulutukseen, sekä kasvavalle, että jo työelämässä olevalle sukupolvelle, parantaa seudun kilpailukykyä ja estää syrjäytymistä. Erityisesti tietotekninen osaaminen korostuu lähes kaikilla aloilla nyky-yhteiskunnassa. Tieto- ja viestintätekniikkaa voidaan hyödyntää myös toteutettaessa koulutusratkaisuja, joilla pienet kunnat voivat kilpailla isompien kasvukeskusten kanssa ja siten vähentää muuttotappiota.

Kansalaisopistot voivat myös hyödyntää tietoverkkotekniikkaa ja näin mahdollisesti saada etä- ja jousto-opetusta hyödyntäviä uusia aikuisopiskelijoita. Hyvät tietoliikenneyhteydet voivat jatkossa mahdollistaa myös mm. korkeakouluopintojen suorittamisen ilman että tarvitsee matkustaa pois kotikunnasta. Kansalaisopistot tarjoavat nykyisin hyvin paljon etäopiskelumahdollisuuksia.

Tietoyhteiskuntastrategian osalta tämä edellyttää ainakin seuraavien osa-alueiden ajantasaisesta kehittämisestä huolehtimista:

- opettajien laaja-alaisen tietoteknisen perusosaamisen tasosta huolehtimista
- uusien tietoteknologioiden hyödyntämistä kouluissa
- e-oppimismateriaalin käyttö opetusmateriaalissa ja sen jakaminen tietoverkossa
- verkkoluennot eri koulujen kesken
- kotien ja koulujen yhteydenpidon täydentäminen
- opetusteknologian kehittäminen ja sen korkeatasoinen hallinta

- alueen sisällöntuotannon koulutus

Sosiaalinen media ja kansalaisyhteiskunta näkökulma

Kansalaisyhteiskunta on yksi muoto luovasta ja kommunikoivasta yhteisöstä. Kansalaisyhteiskunnassa on osallistumisen ja vuorovaikutuksen tarve ja mahdollisuus. Kansalaisyhteiskunnassa kuntalaiset ovat osa kuntaa, eivät vain asiakkaita, potilaita tai veronmaksajia. Heillä voi olla omaa kiinnostusta ja tahtoa kehittää omia asuinalueitaan, saamiaan palveluja tai omaa, lastensa, ikäihmisten tai naapureiden elämisenpiiriä. Kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia voidaan lisätä verkkodemokratian keinoin esimerkiksi nettikeskustelun avulla, erilaisilla suuntaa antavilla nettiäänestyksillä ja palvelujen tuomisella verkkoon. Yksi tärkeä seikka, joka kannattaa muistaa vaikutusmahdollisuuksien lisäämisessä, on syrjäytymisen estäminen. Ihmisten osallistumiseen voidaan tietoyhteiskunnan keinoilla tuoda enemmän mahdollisuuksia, kehittää toimintaympäristöjä tällaiselle toiminnalle ja soveltaa olemassa olevia paikallisyhteisöissä. / Pohjois-Savon tietoyhteiskuntastrategiaa mukaillen/

Sosiaalisen median suosio on viime vuosina kasvanut merkittävästi. Nykyisin yhä useammat kunnat ja kaupungit käyttävät sosiaalista mediaa säännöllisesti. Koska sosiaalisen median palveluiden käyttäminen on melko uutta, ei sosiaalisen median hyötyjä / riskejä täysin tiedosteta.

Sosiaalinen media (some) tarkoittaa verkkoviestintäympäristöjä, joissa jokaisella käyttäjällä tai käyttäjäryhmällä on mahdollisuus olla aktiivinen viestijä ja sisällöntuottaja tiedon vastaanottajana olon lisäksi. Sosiaalisessa mediassa hyödynnetään tietoverkkoja ja tietotekniikkaa sekä käsitellään vuorovaikutteisesti tuotettua sisältöä sekä luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita. Sosiaalisessa mediassa viestintä tapahtuu siis monelta monelle poiketen perinteistä mediasta. Sosiaalinen media on tällä hetkellä neljänneksi suosituin verkkoaktiiviteetti hakutoimintojen, sähköposti ja verkkouutisten jälkeen.

Sosiaalisessa mediassa kyse ei ole pelkästään välineistä, vaan sosiaalisesta toiminnasta – seurustellaan samaa palvelua käyttävien ihmisten kanssa, ei koneen kanssa. Sosiaalinen media voidaan yksinkertaistaa seuraavasti:

- Sisällön tuottaminen ja muokkaaminen
- Kommentointi ja keskustelu
- Aineiston jakaminen
- Verkottuminen

Tietoyhteiskuntastrategian osalta tämä edellyttää ainakin seuraavien osa-alueiden ajantasaisesta kehittämisestä huolehtimista:

- Yhdistyksille tarjotaan yhdenmukaiset mahdollisuudet näkyä internetissä, tai esim. kunnan palveluporttaalien kautta
- Kunnan ja kuntalaisten käytössä on esim. valvotut keskusteluporttaalit
- Kunta voi ns. lainata esim. kannettavia ja mobiiliyhteyksiä henkilöille, jotka eivät muuten pysty saamaan niitä

- 3 sektorin palvelutuottajat voivat tarjota omia palveluita osana kunnan portaalissa
- sosiaalisen median käytön tehostaminen

Yritys näkökulma

Tietotekniset valmiudet, erityisesti tietoliikenneinfrastruktuuri, ovat oleellinen osa nykyaikaista yritys ympäristöä. Näiden valmiuksien puuttuessa yritykset siirtävät, silloin kun se on mahdollista, toimintansa sinne missä niitä on tarjolla ja kun se ei ole mahdollista, kärsivät huonontuneesta kilpailukyvästä. Lisääntynyt etätietotyö, jonka suorittaminen on mahdollista ajasta ja paikasta riippumatta voi tuoda uusia osa- tai kokoaikaisia etä- ja joustotyön tekijöitä perheineen seuduille, joissa edellytykset etätyöskentelyyn ovat olemassa. Kehittämällä tietoliikenneinfrastruktuuria ja muita tietoteknisiä valmiuksia, kunnat paitsi parantavat olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä, myös mahdollistavat uudenlaisen yritystoiminnan ja työn tekemisen syntymistä ja lisäävät alueensa vetovoimaa.

KOKO hankerahoituksella tutkittiin Novagon toimesta Läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintätekniikan osaamista ja tarpeita. Tutkimustulokset osoittivat, että yleisesti läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintä-tekniikan osaaminen oli perustasolla. Pk-yrityksissä osataan käyttää yleisiä laitteita ja ohjelmia, mutta kuitenkin uudempien ja vieraampien laitteiden ja ohjelmien käyttö koettiin vieraammaksi ja tässä kohtaa osaaminen oli kohtalaista tai vähäistä. Jatkuvasti muuttuvassa maailmassa tulee erityisesti pk-yritysten pysyä ajan hermolla ja lisätä osaamistaan perustasolta herkeämättä. Toisena kehittämiskohteena työstä ilmeni pk-yritysten koulutustarpeen motivaation puuttuminen.

Tietoyhteiskuntastrategian osalta tämä edellyttää ainakin seuraavien osa-alueiden ajantasaisesta kehittämisestä huolehtimista:

- Sisältötuotannon edellytysten parantaminen voi sekä lisätä alueella jo toimivien yritysten kilpailukykyä, toimialasta riippumatta, että luoda uudenlaista nimenomaan sisällöntuotantoon keskittyntä tai siihen liittyvää yrittäjyyttä.
- Pk- yrittäjille mahdollisuus näkyä internetissä esim. kunnan portaalin kautta.
- Yrittäjien tietoteknisten valmiuksien ja osaamisen kehittäminen
- Pk- yrittäjien teemaportaalit

Tietotekninen näkökulma

Pienten kuntien mahdollisuudet yksinään kehittää tietoyhteiskuntavalmiutensa riittävälle tasolle ovat heikot. Tekemällä yhteistyötä toisten kuntien kanssa voidaan lisätä tehokkuutta, parantaa tietotekniikan investointien kannattavuutta, panostaa teknologiseen kehitykseen ja turvata riittävä palvelutaso.

Tietohallinto on nykyisin haaste pienille, että keskikokoisille kunnille. Kehityksen mukana pysyminen vaatisi henkilöresursseja ja tieto-taitoa, mutta nykyiset resurssit riittävät lähinnä olemassa olevien järjestelmien ylläpitoon. Tekemällä tietohallintoasioissa yhteistyötä keskenään Länsi-Uudenmaan alueen kunnat ovat saavuttanut kustannushyötyjä ja parantaneet yleisen kehittämisen edellytyksiä.

Tietoyhteiskunnan rakentamisessa tietohallinnon keskittämisestä saatavia hyötyjä ovat mm:

- yhteiset IT-hankinnat, joilla varmistetaan järjestelmien yhteensopivuus ja saavutetaan säästöjä (mitä suurempia kertahankintoja tehdään, sitä enemmän hinnoista voi neuvotella).
- paremmat tietotekniikan kehitysedellytykset
- yksi taho, joka hoitaa sopimusneuvottelut operaattoreiden, laite- ja ohjelmistomyyjien yms. kanssa
- maakunta-, kuntaverkkojen ja seutuportaalin keskitetty hallinnointi
- yhtenäiset ohjelmat

Kuntien tietotekniikan toimintaympäristöä arvioitaessa on huomioitava myös muutokset yhteiskunnassa ja ennen kaikkea tietotekniikassa tapahtuneet nopeat muutokset, ns. megatrendit eli kehitysaallot. Seuraavassa on lueteltu muutamia kehitysaalloja, joita vaikuttavat tietohallintoon:

- Erittäin nopea tietotekniikan kehitys sekä turvallisuus- ja varmistamistarpeiden kasvu
- Verkkoriippuvuuden merkittävä kasvu
- Muutokset tietotekniikka-alan yritysraakenteissa
- Operaattoreiden ja palveluyritysten kasvanut rooli
- Ulkoistaminen
- Kriisi- ja erityistilanteet – infrastruktuurin kasvava haavoittuvuus
- Sähköinen asiointi
- Salaus, tunnistus ja sähköinen allekirjoitus
- Internet-riippuvuus
- Uudet, toiminnan jatkuvuuteen vaikuttavat riskit – riippuvuus toisista osapuolista - reaaliaikaisuus

Tietotekniikka toimii nykyään **24/7/365** syklillä. Kuntien tietotekniikan palveluprosessit ovat kuitenkin rakennettu toimimaan ns. virastoaikana 8-16. Tulevaisuudessa riskien ja toiminnan laajentuessa joudutaan miettimään uudestaan uusia toimintatapoja ja palveluprosesseja sekä ottamaan kantaa mitä tehdään itse ja mihin tarvitsemme kumppaneita. Tietotekniikka on nykyään ehdottoman tärkeää yritysten, kunnan, asukkaan ja koko yhteiskunnan toimivuudelle. Niin yritysten kuin julkisyhteisöjenkin palvelut, toiminta ja tuotanto ovat tietotekniikkaan sidottuja ja sen toiminnasta riippuvia. Tietotekninen kehitys on johtanut koko yhteiskunnan verkottumiseen ja verkkoriippuvuuteen. Tämä lisää tiedolle ja tietotekniikan turvallisuudelle asetettavia vaatimuksia.

Tietohallinto ja erityisesti sen johtaminen elävät murrosvaihetta. Tietohallinnolta odotetaan enemmän bisneslähtöisyyttä, mutta käytännössä työ on usein lähempänä tulipalojen sammuttamista kuin johdon asettamien strategioiden tukemista. Kuntien tulisi nähdä tietotekniikka laadun, jatkuvuuden ja koko toiminnan kriittisenä voimavarana. Sen kehittäminen edellyttää myös tietoturvallisuuden liittämistä toimintastrategioihin ja riskienhallintaan. Tulevaisuudessa suurin osa kunnan tuottamista palveluista tuotetaan tai

niitä haetaan sähköisesti. Siirtyessä yhä enemmän sähköiseen toimintaympäristöön, muuttuu operatiivinen toiminta yhä reaaliaikaisemmaksi ja tietointensiivisemmäksi. Tällöin tietotekniikan ja -hallinnon rooli korostuu palveluiden yhtenä tuottajana.

Tietoyhteiskuntastrategia vaiheessa II tulee jokaisen kunnan pystyä erottamaan tietohallinto- ja tietotekniikkapalvelut. Tämän roolijaon lisäksi kunnan pitäisi pystyä siirtymään ns. tilaaja-tuottamamalliin, jolloin ed. mainitut rooli lunastavat paikkansa ja mahdollistavat muutoksen nykyiseen toimintamalliin.

Tietoyhteiskunnan tilanne läntisellä Uudellamaalla

Kuntien ICT-toiminta Länsi-Uudenmaan alueella

Hallinnolliselta kannalta katsottuna tässä työssä mukana olevia Länsi-Uudenmaan alueen kuntia yhdistävä verkko on jo pääosin olemassa tai se voidaan toteuttaa ostokapasiteettina. Hiiden alueen (Lohja-Vihti) alueen tietoverkko on käytännössä valmis. Lohjan, Vihdin, Kirkkonummen ja Raaseporin tietohallintojen kesken on suunniteltu maakunnallisen tietoverkon kehitystyö ja rakentaminen (Länsi-Uudenmaan Maakuntaverkkosuunnitelma 2018).

Vihdin ja Lohjan välillä on aloitettu syvempi tietotekninen yhteistyö. Tieran toimesta selvitetään syksyllä 2012 mahdollisuus muodostaa alueellinen tietotekninen yksikkö tuottamaan tietotekniikkapalveluita kunnille. Suunnitelmien toteutuessa yhteinen yksikkö aloittaa toiminnan 1.1.2013.

Alueellinen ja maakunnallinen yhteistyö tietoverkoissa edellyttää myös toiminnallista yhteistyötä. Pelkkä tekniikka ei riitä vaan tarvitaan muuta tavoitteellista yhteistoimintaa alueen kuntien, yritysten ja asukkaiden parhaaksi.

Alueellisten tietoverkkojen avulla tietyt **toiminnot voidaan jo nyt järjestää virtuaalisiksi**. Tällainen voisi olla esim. maakuntatason virtuaalinen yhteinen hankintatoimi. Sillä ei olisi omaa toimipaikkaa, keskusvarastoa vaan se olisi puhdas verkkoyritys, joka toimisi hajallaan kunnissa. Hankinnoissa pystyttäisiin hyödyntämään koko alueen suurtaloutta.

Alueelliset projektit voitaisiin muodostaa Länsi-Uudenmaan maakuntatietoverkon ympärille, tällöin siitä muodostuisi määräaikainen virtuaaliyritys, jota varten luodaan nopeasti koottava mutta myös helposti purettava organisaatio ja vältetään kustannusten muodostumista pysyviksi. Tällöin organisaatioista tulee joustavampia ja venyviä ja ne voivat kasvaa tilanteen ja tarpeen mukaan ja purkaa kokoaan yhtä nopeasti. Asiantuntijuutta voidaan hyödyntää tehokkaasti yli kuntarajojen. Kaikki tämä vaatii uutta ajattelutapaa ja uusia toimintamalleja.

Länsi-Uudenmaan maakuntaverkko 2018

Vuoden 2012 aikana julkaistaan Länsi-Uudenmaan maakuntatietoverkkosuunnitelma. Suunnitelmassa otetaan kantaa seuraaviin asioihin:

- 1) Maakuntaverkkoon liittyvien määritysten selvittäminen
- 2) Uushankkeiden käsittely, päätöksiin mukaan maakuntaverkkoajattelua
- 3) Tietoliikennekapasiteetin kilpailuttaminen
- 4) Tietoliikenneverkkojen yhteiset hankinnat ja kilpailutukset
- 5) Projektille mahdollisesti saatavien ulkopuolisten tukien selvittäminen
- 6) Tulevaisuuden tietohallintotoimintojen kehittäminen, yhtenäiset / yhdenmukaiset toimintatavat, tietoverkot ja -järjestelmät kuntien välillä
- 7) Konesaliyhteistyön mahdollisuuksien selvittäminen

Maakuntaverkolle voidaan asettaa seuraavia yleistavoitteita, joilla maakuntaverkon etuja pyritään tuomaan laajemmin esille.

Kustannussäästöt

Kuntien harteille siirtyä jatkuvasti uusia vastuuta ja tietotekniikan kiivastahtinen kehitys vaatii jatkuvaa uudistumista. Länsi-Uudenmaan alueen kuntien tietohallintojen yhteistyöhankkeille eräs tärkeä syy ovat säästöjen saaminen tietotekniikkaa standardisoimalla, yhtenäistämällä tietotekniikan rakentamista ja ylläpitoa sekä luomalla toimittajiin päin suurempi tietotekniikka kokonaisuus.

Toimintojen tehostaminen

Keskittämällä toimintoja saadaan yleisesti aikaan myös toiminnan tehostumista. Tämä tavoite pyritään saavuttamaan luomalla yhteisiä toimintatapoja ja ostoresursseja kaikkien organisaatioiden välille. Esimerkiksi yhteiset palomuurit, yhteisesti ylläpidettävät tietojärjestelmät, työasemien yhteishankinnat, kansalaisten e-asiointi ja www-palveluiden yhdenmukainen tuottaminen tehostavat toimintaa.

Palvelun parantaminen

Palvelun parantaminen on myös mahdollista yhteistyön avulla, sekä laadullisesti että määrällisesti. Tämä voisi tarkoittaa pitkällä aikavälillä tietohallintojen osaamisen erikoistumista esimerkiksi konesali-, tietoverkko-, tietoturva-, tietosuoja-, helpdesk-, multimedia- ja web- osaajiin ja tuottajiin.

Maakuntaverkossa kuntien tuottamina yhteisinä palveluina voisi olla mm. internet-liittymät, sähköpostipalvelut, tietoturvaratkaisut maakunta- kuin lähiverkoissa, erilaiset sovelluspalvelut sekä terveydenhuollon vaatimat sovellutukset.

Kansalaispalveluina voisivat olla erilaiset kuntien yhteiset e-hankkeet, joissa kunnat rakentavat yhdessä tietojärjestelmien ja internetin välille sähköisiä toimintaprosesseja. Maakuntaverkko voisi olla myös tietotekninen verkkoalusta esim. kuntien kansalaisille tarjottaville langattomille tietoverkoille.

Maakuntaverkon avulla toteuttavat kehittämiskohteet:

- 1) **Maakuntaverkkoajattelu.** Kuntien palvelutuotanto ja toiminnot ovat siirtymässä kuntarajat ylittävään toimintaan. Maakuntaverkkoajattelun tuominen

tietohallintoyhteistyöhön voisi luoda uusia mahdollisuuksia ja kehittämiskohteista. Maakuntaverkkoselvityksellä luodaan tulevaisuuden eräs mahdollinen visio toiminnan kehittämiseksi.

- 2) **HUS:n kanssa tehtävä tietoverkko- ja tietotekninen yhteistyö.** Vuoden 2004 lähtien Länsi-Uudenmaan kunnat ovat integroituneet HUS:in tietojärjestelmiin. Näiden tietojärjestelmien tietoliikenneyhteydet ovat toteutettu osin kuntayhteistyön kautta ja osin yksittäisten kuntien toimesta. Selvitystyön tavoitteena on luoda yhdenmukainen tietoliikenne tapa alueen kuntien ja HUS:in välille, jota noudatetaan esim. sähköisten lähetejärjestelmissä
- 3) **Tietoverkkojen yhteinen kilpailuttaminen.** Länsi-Uudellemaalle on syntynyt ja on syntymässä erilaisia seutuverkkoja, jotka hankkivat tietoverkkopalveluita eri tietoliikennetoimittajilta. Alueen tietohallintojen keskusteluissa samat tietoliikennepalvelut voivat olla hyvin erilaisilla hinnoiteltu. Tietoliikennepalveluiden yhteisellä kilpailuttamisella saadaan toimittajiin nähden volyymietua ja yhdenmukainen hinnoittelu.
- 4) **Julkinen näkymä.** Maakuntaverkolla voisi olla oma julkisen verkon näkymä RIPE:ltä anotuilta IP-osoitteilla. Operaattoreiden kilpailuttamista helpottaisi myös oma AS numero.
- 5) **Tietojärjestelmäyhteistyö.** Useat Länsi-Uudenmaan kunnat käyttävät esim. terveyskeskustensa tietojärjestelmänä Pegasos – ohjelmistoa. Tulevaisuudessa yhteisellä maakuntaverkolla voidaan esim. sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä yhdistää yhteisille laitteistoresurssille ja näin vapauttaa ylläpitoresursseja.
- 6) **Konesaliyhteistyö.** Tietojärjestelmät vaativat nykyisin yhä paremman fyysiset toimintatilat. Palvelintiloilla tuotetaan yhä kriittisempiä tietotekniikkapalveluita ja joiden mahdollinen keskeytyminen vaikuttaa koko alueeseen. Keskittämällä tietokonesaleja suuremmiksi kokonaisuuksiksi esim. Kirkkonummelle, Raaseporiin, Lohjalle ja Vihtiin, saadaan tietoturvallisuutta parannettua ja tehostettua toimintaa.
- 7) **Tietotekninen yhteistyö ja kustannusten jakaminen.** Länsi-Uudellamaalla on tehty tietojärjestelmäyhteistyötä koko 2000 – luvun. Tätä suuntausta tulisi pystyä jatkamaan ja vielä laajentamaan olemassa olevia yhteistyöalueita. Yhteisesti hankittavilla tietojärjestelmillä saadaan hankintakustannusetua ja niiden perustamiskustannuksia jaettu useamman kesken

Länsi-Uudenmaan verkkopalvelukyselyn tulokset

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian laatimisen yhteydessä tehtiin kansalaiskysely kuntalaisten tietotekniikkavalmiuksista ja tarpeista. Hanke toteutettiin Laurean ammattikorkeakoulun oppilastyönä ja kyselyä ohjasi kuntien kehittämispäälliköt. Kyselyn

tarkoituksena oli lisäksi saada pohja-aineistoa maakuntaporttaali www.lansi.fi:n kehittämiseen. Kyselyn tarkoituksena oli oheisen ohjetekstin mukaan:

”**Tämän kyselyn tarkoituksena on saada tietoa Länsi-Uudenmaan asukkaiden sähköisten palvelujen käytöstä ja näiden palvelujen tunnettavuudesta.** Vastaamalla lyhyeen kyselylomakkeeseen voitte auttaa meitä saamaan arvokasta tietoa käyttämistänne sähköisistä palveluista sekä löytämään keinoja niiden kehittämiseksi kunnassanne ja osana Länsi-Uudenmaan asukkaille tarkoitettua Länsi.fi -kuntalaispalvelua.”

Kysely toteutettiin lomakejakeluna ja palautusprosentti oli 18.93%. Ohessa ovat tulokset kunnittain.

Länsi-Uudenmaan verkkopalvelukyselyn palautuneet lomakkeet

	Väkiluku	Lomakkeiden jakelu	Palautuneita	Palautus %
078 Hanko	9657	118	28	23,73
149 Inkoo	5575	70	15	21,47
223 Karjalohja	1481	19	5	26,94
224 Karkkila	9076	114	19	16,70
257 Kirkkonummi	35981	451	84	18,63
444 Lohja	39133	491	86	17,52
540 Nummi-Pusula	6013	75	14	18,58
710 Raasepori	28834	361	67	18,54
755 Siuntio	5871	74	17	23,11
927 Vihti	27628	346	66	19,06
Yhteensä	169249	2119	401	18,93

Liitteessä 1 on esitetty Länsi-Uudenmaan verkkopalvelujen kehittämiskyselyn tulokset ja johtopäätökset.

Länsi-Uudenmaan ikäihmisten verkkopalvelukyselyn tulokset Case Lohja

KOKO- hankkeen rahoituksella Novago yrityskehitys on toteuttanut tietoyhteiskuntastrategiaa tukevan tutkimuksen: Ikäihmiset kehittämässä Lohjan palvelutarjontaa. Hanke toteutettiin Laurean ammattikorkeakoulun oppilastyönä. Opinnäytetyö tehtiin Lohjan kaupungin toimeksiannosta, ja sillä kehitetään ikäihmisille ja heidän omaisilleen yhden luokun periaatteella toimivaa palvelutoria Lohjan asiakaspalvelukeskukseen. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa lohjalaisilta ikäihmisiltä siitä, millaisia palveluita he haluaisivat ikäihmisten palvelutorille, konkreettisesti Lohjan asiakaspalvelukeskukseen, sekä myös sähköiselle palvelutorille internetiin. Liitteessä 6 on esitetty opinnäytetyö ja sen tulokset.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia (Laurea ammattikorkeakoulu lopputyö)

Kuntalaiskyselyn perusteella aloitti Lauren opiskelija Eppu Rissanen lopputyön tekemisen Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategiasta ja sen kehittamisestä. Lopputyötä ohjasi maakuntaverkkotyöryhmä, joka koostui Länsi-Uudenmaan kuntien tietohallintopäälliköistä tai IT-vastaavista. Liitteessä 2 on esitetty lopputyö ja sen tulokset.

Länsi-Uudenmaan alueen yritysten tietoyhteisvalmiuksien nykytilanne

KOKO- hankkeen rahoituksella Novago yrityskehitys on toteuttanut tietoyhteiskuntastrategiaa tukevan tutkimuksen: Läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen selvityksen. Tutkimus toteutettiin Laurea opinnäytetyönä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää läntisen Uudenmaan pk-yrityksien tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen taso. Selvitys tapahtui yrittäjille lähetetyn tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen tutkimuskyselyllä. Tutkimuksessa keskityttiin pk-yritysten perustietojen lisäksi tietoyhteiskunnan viestintävalmiuksien mukaan käytettyihin välineisiin ja liittymiin, osaamiseen sekä motivaatioon. Tutkimustulokset osoittivat, että yleisesti läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintä-tekniikan osaaminen oli perustasolla. Pk-yrityksissä osataan käyttää yleisiä laitteita ja ohjelmia, mutta kuitenkin uudempien ja vieraampien laitteiden ja ohjelmien käyttö koettiin vieraammaksi ja tässä kohtaa osaaminen oli kohtalaista tai vähäistä. Pk-yrityksissä oli käytössä vain välttämättömimmät tietoteknilliset välineet, joiden avulla liiketoimintaa harjoitettiin. Motivaatio koulutusta ja uuden oppimista kohtaan havaittiin vähäiseksi. Vastanneista vain harva koki tarvetta koulutukselle tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen osalta. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että pk-yrityksien kouluttautumismotivaatio on alhaisella tasolla. Opinnäytetyö ja tutkimustulokset ovat liitteessä 5.

Tietoyhteiskuntastrategia läntisellä Uudellamaalla

Tietoyhteiskuntastrategia koskettaa kaikkia toimijoita ja se voidaan nähdä eräänlaisena sisällysluetteloa tulevaisuuteen. Kaiken kattavaa tietoyhteiskuntastrategiaa ei kuitenkaan pystytä edes kirjoittamaan. Esimerkiksi 2020-luvun innovaatioita ei välttämättä ole vielä edes keksitty.

Tietoyhteiskunnan vaiheessa II muodostetaan edellä mainittujen näkökulmien osalta ns. RoadMap tietoyhteiskunnan rakentamiseen. Eri näkökulmien avulla voidaan eri asioita peilata suhteessa toisiinsa ja samalla varmistaa mahdollisimman laaja asioiden käsittely.

Tietoteknisen toimintaympäristön muuttuminen voi olla hyvinkin nopeaa, Nokia romahtaminen tai tabletien läpimurtoa ei vielä parivuotta sitten edes osattu ajatellakaan. Näin ollen tietoyhteiskuntastrategia tulee nähdä eräänlaisena tulevaisuuden peilinä, jota vasten jokaisen toimijan tulisi peilata omaan toimintaansa ja samalla kyseenalaistaa oman toiminnan mielekkyys.

Tietoyhteiskunnan visio Länsi-Uudenmaan seudulla v. 2025

Länsi-Uudenmaan -alueen tietoyhteiskuntavisio on:

”Vuonna 2025 Länsi-Uudenmaan alue on alueellisen yhteistyön ansiosta hyvä ympäristö asua ja yrittää myös taajamien ulkopuolella. Kunnat ja yritykset ovat tuottavat kansalaisille laajasti verkkopalveluita, jotka toimivat vuorovaikutteisesti. Verkkopalveluiden turvalliseen käyttämiseen ja sähköiseen asiointiin tarjotaan kaikille asukkaille mahdollisuus asiointimatkan päässä kotoa sijaitsevassa kansalaisverkkopisteessä. Länsi-Uudenmaan seudun asukkailla ja matkailijoilla on langattoman tietoverkon käyttömahdollisuus paikasta riippumatta. Perusinfrastruktuuripalvelut perustuvat laajaan omaan infrastruktuuriin, joita ylläpidetään yhteistyössä yritysten kanssa”

Tietoyhteiskunnan kehittäminen ja rakentaminen läntisellä Uudellamaalla

Alueellinen ja maakunnallinen tietotekniikan ohjaaminen on uuden teknologian osalta ennakkointia, arviointia ja soveltamista kuntien palvelutoiminnan kehittämisessä. Tavoitteena on myös keskittää tietotekniikkatoimintoja ja nykyistä osaamista suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Painopisteitä ovat seutu- ja maakuntayhteistyön tukeminen, strategisten kumppanien hakeminen sekä teknologian hallinta ja arviointi.

Ko. toimintaa on ohjattu läntisellä Uudellamaalla ns. kuntien tietohallintojohtoryhmän toimesta. Ryhmän toiminta on alkanut 2000-luvun alussa Lohjan ja Vihdin välillä ja 2010 mennessä toimintaan ovat liittyneet kaikki läntisen Uudenmaan kunnat, koulutuskuntayhtymä Luksia ja Hus:in Lohjan ja Raaseporin sairaanhoitoalueet. Vuoden 2011 aikana ryhmään on liittynyt Kuntien Tiera.

Vaikka ryhmän toiminta on ollut vapaaehtoista, eikä sillä ole ollut virallista asemaa, sen toiminta on hyödyntänyt kuntien tietohallintoja ja yleisesti yhdenmukaistanut tietohallintotoimintaa läntisellä Uudellamaalla. Ryhmä on tuottanut esimerkiksi yhteistyössä läntisen Uudenmaan sosiaalipäivystyksen tietotekniikkatarpeet. Ryhmän toimesta on aloitettu useita seutuhankkeita mm. Länsi-Uudenmaan maakuntaverkkohanke, Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia, tietoliikenneyhteyksien yhdenmukainen rakentaminen HUS:iin jne.

Tulevaisuudessa kuntien tietohallinnon toiminnan koordinointi tulee merkittävästi korostumaan. Kuntien tietohallinnot tulevat seuraavan 10 vuoden aikana tilanteeseen, että omat voimavarat eivät enää riitä ja tarvitaan yhteistyötä, jotta selvitään lakisääteisistä tehtävistä. Hiiden seudulla tätä varten onkin aloitettu selvittämään yhteisen tietotekniikkayksikön perustamista ja näin voimavarojen tiivistämistä.

Tietotekniikka ja tietoverkot ovat elinkeinoelämän ja julkisen sektorin uudistamisen työvälineitä. Tietotekniikan ja informaatiotekniikan ja siihen liittyvän osaamisen soveltaminen ovat edellytys kuntien, kuntalaisten ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi. Sitran Suomi tietoyhteiskunnaksi raportissa on jo aikaisemmin linjattu eräitä yleisiä tietoyhteiskunnan tavoitteita ja linjauksia. Näitä linjauksia sovelletaan myös Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategiassa.

Tavoite 1: Tietoyhteiskunnan rakentaminen

Alueen tietoteknisen osaamisen, ylläpidon ja alueellisen yhteistyön kehittäminen tietotekniseksi osaamiskeskittymäksi.

Tavoitetta toteutetaan muodostamalla kuntien tietohallinnoista oma tietotekniikkayksikkö Kuntien Tieran alaisuuteen. Yhteinen tietotekniikkayksikkö keskittyy kuntien tietotekniikkatuotannon kehittämiseen ja tehokkuuden parantamiseen. Kuntiin jäävä tietohallinto taas vastaavasti keskittyy kuntien palveluprosessien kehittämiseen ja Tieran palveluiden käyttöönottoon.

Maakunnallisen tietoverkon rakentaminen parantaa e-palveluiden kehittymistä ja luo perustan tulevaisuuden e-palveluille. Maakuntaverkon hankesuunnitelmassa on kuvattu maakuntaverkon rakentaminen ja siihen liittyminen.

Tavoite 2: Seutukunnan e-palveluiden ja yritysverkostojen vahvistaminen

Tavoitetta on alettu toteuttamaan Novago Yrityskehityksen kautta. Novago on itse siirtynyt pilvipalveluiden käyttäjäksi ja samalla ottanut käyttöön uusimpia työvälineitä arkipäiväisessä työssään. Novago tarjoaa aloittaville yrityksille e-palveluita ja yritysaineisia teema www-hakemistoja tukemaan yrityksiä.

Novago toimii www.länsi.fi maakuntaporttaalin pääkehittäjänä. Novago koordinoi kuntien kehittämistoiminnasta ja markkinoinnista vastaavat henkilöitä ja näin edesauttaa www.länsi.fi sisällön kehittämistä.

Maakuntaporttaalin jatkokehityksen kannalta on oleellista saada ko. toimintaan kuntien lisäksi, 3 sektori, pk- yrittäjyys, alueen sosiaalinen media- ja kansalaistoiminta.

Tavoitteen toteuttamiseksi avataan www.länsi.fi toiminta avoimeksi kaikille halukkailla. Avoimuutta voidaan saada aikaiseksi esimerkiksi Länsi-Uudenmaan eri järjestöille, tietotekniikkayrityksille tai kansalaisjärjestöille pidettävien avointen seminaarien avulla. Näissä seminaareissa erilaisilla työpajoilla tai ideariihillä jokainen osallistuja voi antaa kehitysehdotuksia tai parannuksia porttaalin käyttöön tai palveluun.

Tavoite 3: Kuntademokratian varmistaminen

Julkinen sektori ja erityisesti kuntakenttä koostuu toiminnallisesti kahdesta osasta, työntekijöistä ja luottamushenkilöistä. Tietoyhteiskuntakehityksen suhteen näiden kahden tahon osaaminen nousee tärkeälle sijalle.

Päätöksentekijän pitää osata tuntea ja havainnoida asioita kolmella eri tasolla. Laajana tasona tulee yleinen tietoyhteiskuntakehitys, siihen liittyvät ilmiöt ja niiden vaikutus omaan alueeseen. Toisena tasona tulee yleisesti tietoyhteiskuntaan liittyvät päätökset omassa kunnassa tai toimintaympäristössä ja kolmantena ovat omat käyttöaidot tietoyhteiskunnan suhteen.

Samalla tavalla työntekijän on kyettävä toimimaan näiden kolmen tason suhteen ja miettimään miten ne vaikuttavat omaan työympäristöön. Näihin kolmeen asiaan pitää kuntasektorilla saada koulutusta ja selkeää osaamistason nousua sekä työntekijöiden että luottamushenkilöiden piirissä. Tavoitetta pyritään toteuttamaan luomalla kuntapäätäjille koulutuspaketti tietoyhteiskunnasta ja tulevaisuudesta. Kuntien luottamushenkilöille tarkoitetuilla yhteisillä koulutuksilla parannetaan luottamushenkilöiden osaamista ja samalla madalletaan kuntien välistä yhteistoimintaa ko. toimialalla.

Tavoite 4: Turvallisuus tietoyhteiskunnassa

Tietoyhteiskunnan kehitys sisältää myös uhkia kuten kansalaisten epätasa-arvon lisääntymisen, yksityisyyden suojan ja tietoturvallisuuden heikkenemisen sekä vaikeudet sopeutua yhtä teknisempään toimintaympäristöön. Kriittisimmillään uhat kohdistuvat koko yhteiskunnan ja talouden toimivuuteen, koska modernit yhteiskunnat ovat yhä riippuvaisempia tieto- ja viestintäteknikasta ja järjestelmistä. Myös näihin haasteisiin on tietoyhteiskuntastrategian kyettävä vastaamaan. / Arjen tietoyhteiskunnan toimintaohjelman 2008-2011, Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta/

Huoltovarmuustyössä on jo oivallettu, miten haavoittuva tietoyhteiskunta on. Uusi kaikkialle leviävä tietotekniikka on entistäkin alttiimpi häiriöille. Se ei johdu vain tekniikan riskeistä. Palveluiden tarjonta on globaalia ja palveluliiketoiminnan ketjut mutkikkaita. Tietoyhteiskunnassa yhä suuremmat asiat ovat kiinni entistä herkemmissä vuorovaikutussuhteista. Elinkeinoelämä, kansalaiset ja hallinto rampautuvat hetkessä, jos tietojärjestelmä pettää.

Ensimmäinen siihen johtava havainto on, että tietoyhteiskunnan huoltovarmuusriskit voivat laueta hetkessä keskellä rauhallista arkipäivää. Verkkovirus kiittää muutamissa hetkissä maailman halki ja viestintäverkot kaatuvat sekunneissa ilman ennakkovaroitusta. Huoltovarmuustyön perinteinen painopiste on poikkeusoloihin varautumisessa, mutta nyt keskiöön on nousemassa normaaliajan paljon todennäköisemmät häiriöt.

Samaan ilmiöön kietoutuu toinenkin huomio. Perinteisen huoltovarmuustyön ydintä on ollut hyödykkeiden varmuusvarastointi pahan päivän varalle. Tietoyhteiskunnan huoltovarmuutta ei kuitenkaan voi varmistaa minkään komponentin varastoinnilla, vaan on vaikutettava tieto- ja viestintäteknikan palveluiden tuotantoon ja käyttöön. Se merkitsee aktiivista elinkeinoelämän ja kansalaisten opastamista ja tukemista aivan normaaleissa oloissa.

Kun kunnallisen toiminnan riippuvuus tietojärjestelmistä kasvaa, lisääntyvät myös vaatimukset tietojärjestelmien luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Samaa tarvetta syntyy myös tietoverkkoihin tukeutuvasta toiminnasta. Kuntien omat verkot muuttuvat seudullisiksi verkoiksi ja nämä verkot taas osaksi maailmanlaajuisia verkkoja. Tällöin tietoturva edellyttää yhä tiukkenevia tietosuojavaatimuksia.

Johtopäätös on, että kriittiset viestintäjärjestelmät pitää entistäkin huolellisemmin suojata ja eristää yleisistä verkoista. Esimerkiksi kansallisen turvallisuuden ja energihuollon kannalta välttämättömien järjestelmien tulee toimia pitkään vielä senkin jälkeen, kun yleiset verkot ovat kaatuneet. Periaatteessa tietoliikenneverkkoa tulisi verrata muuhun kunnan infrastruktuuriin (sähkö, vesi, puhelin, tie, viemäri jne).

Valtiovallan toimesta on laadittu yhteiskunnan turvallisuusstrategia YTS, jonka päätavoite on yhdistää eri viranomaiset yhteisen turvallisuuden lisäämiseen. Tietoyhteiskunnan rakentamisessa YTS:n merkitys on esim. läntisellä Uudellamaalla eri viranomaisia kokoava.

Tavoitetta toteutetaan muodostamalla läntisen Uudenmaan kuntien kesken oman ns. tietoturvallisuuspoolin, jossa tietoturvallisuuteen liittyviä asioita käsitellään yhteisesti. Pooli kokoontuu vähintään kerran vuodessa ja siihen osallistuu kuntien lisäksi L-U Pelastuslaitos, teleoperaattorit, Puolustusvoimat, Poliisi, Fortum ja Erillisverkot Virve. Poolin tarkoituksena on hakea yhdenmukaisia toimintoja turvallisuuden kehittämiseen kunnissa ja informaation jakamista eri organisaatioiden kesken. Vuoden 2013 teemana on muodostaa tietotekniikkapooli läntiselle Uudellemaalle ja teletoiminnan häiriötilanteiden varalle kehittää Virve puhelintoimintaa kunnissa.

Julkisen sektorin palveluiden kehittäminen

Tietoyhteiskuntapalvelujen käyttömahdollisuudet ja perustaidot tulee taata kaikille. Julkisen toiminnan uudistaminen tulee tehdä tietotekniikan avulla kustannustehokkaammaksi ja kuntalaisen kannalta helppokäyttöisemmäksi. Painopisteitä ovat kunnallisten palveluprosessien uudistaminen, keskeisten asiointi- ja palveluprosessien keskittäminen.

Tavoite 1: Kustannustehokkaiden tietojärjestelmäratkaisujen aikaansaaminen

Tavoitetta toteutetaan hyödyntämällä Kuntien Tieran palvelutuotteita ja toteuttamalla näitä hankkeita yhteisesti. Tieran Hiiden seudun toimipisteen laajentaminen muualle läntiselle Uudellemaalle tehostaa tietojärjestelmähankkeiden käyttöönotto ja yhdenmukaistaa tukitoimintoja tulevaisuudessa.

Tämän tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa, että kaikki läntisen Uudenmaan kunnat ovat siirtäneet tietotekniikkatoiminnat Tieran Länsi-Uudenmaan toimipisteen vastuulle. Lisäksi kunnat ovat määrittäneet kunnan tietohallintotoiminnan järjestämisen.

Tavoite 2: Seutuportaali www.länsi.fi

Seutuportaali www.länsi.fi on alueen näyteikkuna ja markkinointiväline ulospäin, tietolähde ja kommunikointikanava kuntalaisille, sekä seutuyhteistyön työkalu kunnille. www.länsi.fi porttaalin tehokkaampi käyttö edistää e-palveluiden kehittymistä ja luo tulevaisuudessa pohjan keskitetysti rakennetuille e-palveluille. Palvelut tuotetaan kunnittain, mutta niiden saatavuutta parannetaan maakunnallisella porttaalilla. Länsi.fi maakuntaporttaalin vision ja rakentamisen RoadMap:in on luonut seutuviestintätyöryhmä. Roadmap suunnitelma on liitteessä 3. Länsi.fi visio on seuraava:

Visio 2022 ”Onnea on helppo arki”

”Länsi-Uudenmaan nuoret ja ikääntyvät, kiireiset ja vapaa-ajasta nauttivat löytävät kaikki itsensä Länsi.fi portaalin ääreltä asioimasta, verkottumasta, palveluita selaamasta, nettipeljä pelaamasta, ostoksilta tai vaikkapa pyöräilyreittejä laatimasta. Helppo rajapinta tarjoaa kaikille mahdollisuuden osallistua ja erikoispalvelut tyydyttävät vaativimmankin kävijän. Portaalin kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa innostunut ryhmä kunta- ja palveluammattilaisia.”

Länsi.fi maakuntaportaali helpottaa alueen asukkaiden arkea

- tarjoaa yhteisen sijainnin alueen kuntien sähköiselle asiointille
- auttaa löytämään kuntien, yritysten ja yhteisöjen tarjoamat palvelut yhteisestä, aina ajan tasalla olevasta palveluhakemistosta
- tarjoaa uusia mahdollisuuksia yhteisöllisille palveluille mm. kimppakyyti, ruokapiirit
- mahdollistaa ajanvarauksen mm. matkailu-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palveluille
- esittelee alueen koulutus- ja kurssitarjonnan paikanvarausmahdollisuuksineen
- ohjaa myös valtakunnallisten palveluiden äärelle

Länsi.fi maakuntaportaali toimii myös alueen markkinointikanavana

- mahdollistaa personoitujen matkailukokonaisuuksien rakentamisen esim. ekomatkailijalle
- kokoaa kuntien ja alan muiden toimijoiden tontit ja toimitilat yhteiseen tontti- ja toimitilapörssiin
- markkinoi aluetta monikielisesti ja multialustaisesti
- koko alueen tapahtumat yhteiseen tapahtumakalenteriin

Länsi.fi maakuntaportaali tavoitteena :

- on esteetön ja helppokäyttöinen
- tarjoaa rajapinnan ulkoisille palveluntarjoajille
- kehittyy käyttäjien jatkuvan palautteen perusteella
- tarjoaa keskustelukanavan ja vaikuttamispaikan alueen asukkaille
- ylläpidetään riittävien ja tarkoituksenmukaisten resurssien voimien

Tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa, että kunnat ovat liittäneet www.länsi.fi toiminnan kunnan omaan www-toimintaan. Toisena konkreettisena tavoitteena on muodostaa kuntien www-suvuista, www.länsi.fi:stä ja Tieran sähköisen asioinnin tuotteesta yksi sähköisen asioinnin hakemisto läntiselle Uudellemaalle. Yhdellä sähköisen asioinnin hakemistolla kunnat pystyvät jakamaan tietoyhteiskunnan rakentamiskustannuksia ja luomaan kansalaisille yhdenmukaisia e-palveluita. Ilman tätä toimintamallia jokainen kunta rakentaa tietojärjestelmätoimittajien ehdoilla kuntakohtaisia e-palveluita ja niin kuin tietojärjestelmätoimittaja ovat niitä halunneet suunnitella.

Tavoite 3: Hyvinvointipalvelut

Kunnille, joiden väestö ikääntyy nopeasti, hyvinvointipalveluiden järjestäminen vanhuksille tulee olemaan suuri haaste. Potentiaalisia ongelmia voi osaltaan lievittää jos osa vanhuksista voi hyödyntää informaatioteknologiaa mm. asiointiin sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin palveluntarjoajien kanssa ja näin ehkä asua pidempään kotonaan, vaihtoehtona laitoshoidolle. Tietoliikennetekniikkaa voidaan hyödyntää myös yksin asuvien vanhusten monitorointiin.

Tämä tavoitealue tulee tulevaisuudessa kasvamaan ehkä eniten. Tietotekniikalla voidaan nykyisin jo tuottaa etänä useita hyvinvointipalveluita ikääntyville. Kuntien palveluprosessit eivät kuitenkaan vielä ole valmiit ko. olevaan muutokseen. Esimerkiksi kotihoidossa voitaisiin automaattisilla lääkeannostelijoilla korvata osaa kotikäyntejä ja muuttaa niitä esimerkiksi keskustelutilaisuuksiksi.

Tämän tavoitteen määrittäminen vaatii muutoksia kuntien palvelutuotannossa ja ajattelumalleissa. Lähes kaikissa kunnissa on omia kehityshankkeita ja näiden hankkeiden koordinointi ja tiedottaminen muille kunnilla voisi olla eräs hyvinvointipalveluiden tavoitteista. Tavoitetta saavutetaan tulevaisuudessa myös yhteisillä tietojärjestelmillä ja niiden avulla saatavilla yhdenmukaisilla palveluprosesseilla. Vuoden 2014 alkava sosiaali- ja terveystoimen tietojärjestelmämuutos muuttaa erittäin paljon myös kuntien palveluprosesseja. Tässä yhteydessä olisi erittäin tärkeää huomioida hyvinvointipalvelut ja niiden kehittäminen.

Tätä tavoitetta toteutetaan Länsi-Uudenmaan yhteisellä ydinsovelluskartalla RoadMap 2018. Sovelluskartan avulla kunnat voivat seurata omien tietojärjestelmien elinkaarta ja uusimistarvetta ja samalla verrata sitä ko. toiminnan e-palvelumahdollisuuksiin.

TIETOYHTEISKUNTASTRATEGIAN KÄRKIHANKKEET

Lyhyen tähtäyksen toimenpiteet tietoyhteiskunnan toteuttamisessa

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian lyhyen tähtäyksen tavoitteena tulee olla yhteisen tietoyhteiskunnan rakentamisen periaatteen omaksuminen. Tätä strategiaa

laadittaessa huomattiin, että maakunnallinen tavoitetilä on vielä etäinen ja näin ollen osallistuminen hankkeeseen vaihtelevaa.

Tulevaisuudessa e-palveluiden kehittämisessä on erittäin tärkeää pystyä koordinoimaan kuntakohtaisia e-hankkeita. Pitäisi pyrkiä välttämään tilannetta, että samoja tietotekniikkahankkeita käynnistetään eri kunnissa irrallisina.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia päättyy 31.12.2012. Hankkeessa on ollut tavoitteena kuvata Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian ideaa, läntisellä Uudellamaalla toteuttavia e-palvelut ja miten näitä hankkeita voidaan toteuttaa yhteisesti. Hankkeen ohjausryhmässä on päätetty esittää kunnille jatkopäätöksen tekemistä, jotta hanke voi siirtyä konkreettiseksi toiminnaksi.

Lyhyen ajan tähtäyksenä kärkihankkeena on **vakiintuneen toimintamallin** rakentaminen e-palveluiden kehittämisessä läntisellä Uudellamaalla. Tätä tavoitetta toteutetaan konkreettisesti aloittamalla **yhteinen sähköisen asioinnin hanke** Tieran sähköisen asioinnin tuotteen avulla. Tieran sähköinen asiointihanke on:

- Sähköisten asiointiprosessien toteutusalue ja kuntalaisten tunnistaminen turvallisesti
- Kuntalaisen käyttöliittymä sähköiseen asiointiin
- Olemassa olevat sähköiset palvelut koottuna yhteen näkymään
- Viranhaltijan käyttöliittymä (sähköinen työjono)
- Lomakepohjaisten asiointipalveluiden sähköistäminen tarpeen mukaan (esim. toimeentulotukihakemus)
- Teknisen alustan kehitys, ylläpito ja tuki
- Ajan- ja tilanvarauspalvelu tarpeen mukaan
- Integraatorajapinta taustajärjestelmiin

Lisäksi luodaan kunnille **yhdennukainen ydinsovelluskartta RoadMap 2018** ja tietojärjestelmien uusimisen linkaarinäkömät. Kuntakohtaisten ydinsovelluskarttojen avulla luodaan yhteinen Länsi-Uudenmaan e-palveluiden käyttöönottosuunnitelma, johon kerätään kuntien nykyiset ja tulevat e-palveluhankkeet. Yhteisellä hankesuunnitelman avulla pyritään välttämään päällekkäistä hanketyötä ja hyödyntämään kuntakohtaisia kokemuksia käyttöönotoista ja kuntakohtaista osaamista.

Hankkeen edellytys on, että Länsi-Uudenmaan kunnat tekevät yhdennukaisen päätöksen tietoyhteiskuntastrategian hyväksymisestä. Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian hyväksyntä käynnistää Tieran sähköisen asioinnin käyttöönoton, Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartan ja kuntakohtaisten e-palvelusuunnitelmien laadinnan. Käyttöönoton suunnitteluvaiheessa 1.2.2013 - 31.5.2013 laaditaan yhteinen Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartta, kuntakohtainen e-palveluiden käyttöönototilanne nykytilanteen pohjalta, käyttöönottosuunnitelma Tieran sähköiselle asiointille sekä kuntien yhteinen rahoitushakemus Uudenmaan liitolle. Käyttöönoton suunnitteluvaiheen kustannukset ovat 1 henkilön työkustannus. Kustannukset jaetaan kuntien väestön mukaisessa suhteessa.

Ohjausryhmä esittää hankkeeseen osallistuville kunnille seuraavanlaisen päätösehdotuksen hyväksymistä:

KH esitys:

“Uudenmaan liiton tukemassa Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategiassa on tavoitteena ollut kuvata tietoyhteiskunnan muutos ja sen merkitys kuntien tulevaisuuden toiminnalle. Strategiassa on lisäksi kuvattu tavoiteaihiot tietoyhteiskunnan kehittämiseksi ja yhteiselle sähköiselle asioinnille. Hankkeen ohjausryhmä on käsitellyt Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategiaa ja esittää kunnille strategian toteuttamista ja Länsi-Uudenmaan kuntien yhteisen e- asiointipalveluhakemiston perustamista Tieran sähköisen asioinnin avulla.

Käyttöönoton suunnitteluvaiheessa 1.2.2013 - 31.5.2013 laaditaan yhteinen Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartta, kuntakohtainen e-palveluiden käyttöönottilanne nykytilanteen pohjalta, käyttöönottosuunnitelma Tieran sähköiselle asioinnille sekä kuntien yhteinen rahoitushakemus Uudenmaan liitolle. Läntiselle Uudellemaalle perustettava Tieran toimipiste tulee olemaan hankkeen omistaja. Hankkeelle palkataan projektipäällikkö suunnittelemaan ja toteuttamaan hanketta.

Rakentamisvaiheessa 1.8.2013- 31.12.2014 toteutetaan Länsi-Uudenmaan yhteinen sähköinen asioinnin hakemisto, joka liitetään kuntien www-sivuille ja maakuntaportaali www.länsi.fi sivustolle. Kuntien yhteinen sähköisen asioinnin hakemisto perustuu Tieran sähköisen asioinnin tuotteeseen.

Kj päätösesitys:

Kaupungin / Kunnanhallitus päättää

1. hyväksyä tietoyhteiskuntastrategian Länsi-Uudenmaan kuntien yhteisenä kannanottona tulevaisuuden e-palveluiden kehittämiseksi;
- 2) oikeuttaa Tiera Oy:n Länsi-Uudenmaan toimipisteen aloittamaan määrärahojen puitteissa tietoyhteiskuntastrategian käyttöönoton suunnitteluvaiheen 1.2.2013 - 31.5.2013 sekä yhteisen sähköisen asioinnin hakemiston rakentamisen läntiselle Uudellemaalle. Käyttöönoton suunnitteluvaiheessa laaditaan lisäksi yhteinen Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartta RoadMap 2018, nykytilanteen pohjalta kuntakohtainen e-palveluiden käyttöönottosuunnitelma sekä käyttöönottosuunnitelma Tieran sähköiselle asioinnille;
- 3) omalta osaltaan tehdä Uudenmaan liitolle rahoitushakemuksen Länsi-Uudenmaan yhteisen, sähköisen asiointihankkeen toteuttamiseksi.

Pitkän tähtäyksen toimenpiteet

Pitkän aikajänteen tavoitteet tulee sitoa mm. isoihin tietojärjestelmämuutoksiin. 2014 alkavan sote-sektorin tietojärjestelmämuutokset muuttavat palvelutuotantoa ja näin ollen mahdollistavat mm. terveydenhuollon e-palveluiden kehittämisen. Hiiden seudulle mahdollisesti perustettava Tiera Hiiden alueen toimipiste pystyy myös toimimaan eräänlaisena pilotti- ja kehittäjäyksikkönä. Ko. yksikön kautta kunnat voisivat saada nopeasti käynnistettyä erilaisia e-palveluitahankkeita.

Pitkän tähtäyksen toimenpiteenä tulee olla keskitetty **sitova Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartta RoadMap 2018 ja siitä johdettu hankesalkku**, jota kunnat ohjaavat yhdessä Tieran kanssa. Ko. toimintamallissa kuntien tulee olla sitoutuneita yhteiseen kehittämiseen ja rakentamiseen sekä ylikunnalliseen tietotekniseen yhteistyöhön.

Hankesalkussa luodaan pitkän tähtäyksen periaatteet kuntien tietojärjestelmäkehitykselle. Ns. Länsi-Uudenmaan ydinsovelluskartta RoadMap 2018 ja Tiera järjestelmäkartta (liite 4) tulee olemaan kuntien tietoteknisen kehittämisen ohje.

Yhteisen RoadMap 2018 suunnitelman avulla kunnat voivat paremmin hahmottaa tulevaisuuden tulevia tietojärjestelmäinvestointeja ja e-palveluhankkeita. Kuntien tietojärjestelmät tulevat vaihtuvat seuraavien 5 vuoden aikana, niin tällöin on erittäin tärkeää pystyä löytämään ne tietojärjestelmät, jotka tuottavat tarvittavan tuottavuuden lisäyksen kuntapalvelutuotantoon. Väärä tietojärjestelmä tai sen käyttöönotto tulee varmasti synnyttämään lisäkustannuksia ja mahdollisesti enemmän kustannuksia kuin tietojärjestelmästä saatava hyöty on ajateltu.

Johtopäätökset

Seuraava kymmenen vuoden aikana kuntien palvelutuotanto muuttumaan varmasti. Kuntien henkilöstön eläköityminen tulee vähentämään palveluprosesseista resursseja. Miten tämä vaje tullaan täyttämään, kilpailevat kunnat keskenään osaavasta työvoimasta? Kuntakentän rakenteelliset muutokset, kuntaliitokset, ylikunnalliset palveluprosessit, terveydenhuollon rakennemuutokset aiheuttavat varmasti muutospaineita kuntien toimintaan. Lisäksi globaalin talouden ja euron jatkuva ahdinko sekä jo niukkenevat määrärahat jo pikkuhiljaa murentavat kuntien nykyisiä palveluita.

Jos kunnat yrittävät jatkaa ns. vanhan maailman periaattein ja säännöin, niin tällöin voidaan helposti todeta umpikujan tulevat eteen tulevina vuosia. Kuntien palvelutuotanto murentuu ja jossain vaiheessa huomataan, että annettava palvelu on supistunut minimiin tai vain lakisääteisiin palveluihin.

Edellä mainittuihin näkökulmien ratkaisuksi esitetään yleisesti tietotekniikan tuomaa tehokkuuden lisäämistä. Jos kunnat jatkavat oman palvelutuotannon tehokkuuden lisäämistä nykyisellä vauhdilla, niin on todennäköistä, että tehokkuus ei lisääny samassa tahdissa kuin olisi tarve. Kuntien e-palveluiden ja palveluprosessien kehittäminen on

nykyisin yksittäisten toimintojen kehittämistä, ns. osaoptimointia. Kokonaisuuden hahmottaminen ja palveluiden uudelleen miettiminen tulisi olla aina ensisijainen tehtävä. Kuntien palvelutuotanto on kuitenkin jäänyt oman toiminnan vangiksi. Suuressa osaa kuntia ei enää riitä voimavaroja nykyisen toiminnan uudelleen suunnitteluun tai varsinkaan sen uudelleen toteutukseen. Vain vahvat kunnat pystyvät enää tekemään rajuja uudelleen järjestelyitä.

Kuntien palvelutuotannon ja tietotekniikan yhteensovittaminen on toinen vaikea asia. Tietotekniikka nähdään vieläkin osaa kuntia teknisenä tukitoimintona, eikä strategisena muutoksen toteuttaja. Tätä varten kuntien tulisi tulevaisuudessa erottaa tietotekniikasta kaksi eri toimijaa: tietohallinto toimintojen suunnittelija ja tietotekniikka toimintojen toteuttaja. Mm. tätä varten on Suomeen perustettu Kuntien Tiera Oy. Kuntien Tiera tehtävä on ohjata järjestelmäkehitystä, koota kuntakohtaisia voimavaroja suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja varsinkin saada liikkeelle kuntien palveluprosessien muutokset. Vain kuntien palveluprosessien muutoksella voidaan saavuttaa tilanne, jossa nykyiset yhteiskunnan julkiset palvelut pystytään säilyttämään.

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian tulee nähdä kannanottona ja suuntaan antava mallina alueen kunnille. Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategian ensimmäinen versio tulee toimimaan jatkohankkeiden sisällysluettelona ja runkoasiakirjana eri asioiden yhteensovittamisessa. Käytännössä tietoyhteiskuntastrategia näkökulmat tai tietotekniikka ovat sisältyvät kaikkiin kuntatoimintoihin. Voidaan sanoa, että lähes kaikkiin kunnan palvelutuotantoon liittyy nykyisin tietotekniikkaa haluttiin sitä tai ei.

Liite 1

Länsi-Uudenmaan verkkopalvelujen kehittämiskysely (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)

Liite 2

Länsi-Uudenmaan tietoyhteiskuntastrategia (opinnäytetyö) (Tietoverkkotyöryhmä/ Laurea ammattikorkeakoulu)

Liite 3

Länsi.fi RoadMap suunnitelma (Novago / seutuviestintätyöryhmä)

Liite 4

Länsi-Uudenmaan ydintietojärjestelmäkartta RoadMap 2018 ja Tiera järjestelmäkartta (Tietoverkkotyöryhmä/Tiera)

Liite 5

Läntisen Uudenmaan pk-yritysten tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen selvitys ja tulokset (opinnäytetyö) (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)

Liite 6

Ikäihmiset kehittämässä Lohjan palvelutarjontaa (opinnäytetyö) (Novago/ Laurea ammattikorkeakoulu)